

Nâng cao - tham khảo

BỆNH ĐẠI

Tổ chức Y tế thế giới

Bệnh dại là bệnh truyền nhiễm từ động vật gây tử vong lâu đời nhất, một bệnh động vật lây truyền sang người được nhân loại biết đến. Bệnh do lyssavirus, thuộc họ *Rhabdoviridae*, gây ra và có thể ảnh hưởng đến tất cả các loài động vật có vú kể cả con người. Sự lây truyền xảy ra thông qua tiếp xúc/phơi nhiễm với nước bọt chứa mầm bệnh, chủ yếu là qua vết cắn của con vật bị nhiễm bệnh. Một khi các triệu chứng của bệnh phát triển, bệnh dại chắc chắn sẽ gây tử vong cho cả động vật và con người. Tuy nhiên, bệnh dại hoàn toàn có thể phòng ngừa được - làm sạch vết thương cũng như tiêm chủng chủ động (vaccin) và gây miễn dịch thụ động (globulin miễn dịch), được thực hiện càng sớm càng tốt sau khi tiếp xúc với động vật nghi ngờ và tuân theo các khuyến nghị của WHO có thể ngăn ngừa sự khởi phát của bệnh dại ở hầu hết mọi trường hợp phơi nhiễm.

Bệnh dại được phân bố rộng rãi trên toàn cầu. Ước tính có hơn 55.000 người chết vì bệnh dại mỗi năm, trong đó 95% số ca tử vong ở người xảy ra ở châu Á và châu Phi. Hầu hết các trường hợp tử vong ở người đều xảy ra sau khi bị chó dại

cắn. Từ 30% đến 60% nạn nhân bị chó cắn là trẻ em dưới 15 tuổi. Trên toàn cầu, chiến lược hiệu quả nhất để ngăn ngừa bệnh dại ở người là loại trừ bệnh dại ở chó và động vật hoang dã thông qua tiêm chủng cho động vật.

PHÂN LOẠI VIRUS ĐẠI

Bệnh dại gây ra bởi các virus RNA sợi đơn âm thuộc chi Lyssavirus, họ *Rhabdoviridae*, bộ *Mononegavirales*. Theo Ủy ban quốc tế về phân loại virus (ICTV), chi Lyssavirus được phân thành các loài virus khác nhau dựa trên các tiêu chí phân định ranh giới như khoảng cách di truyền, đặc điểm miễn dịch và kiểu kháng nguyên trong các phản ứng với các nhóm kháng thể đơn dòng kháng nucleocapsid. Việc phân định ranh giới này được hỗ trợ thêm bởi sự phân bố địa lý và phạm vi ký chủ (xem bảng 1).

Các loài lyssavirus phân chia thành hai nhóm phylogroup. Phylogroup 1 bao gồm Rabies lyssavirus, Duvenhage lyssavirus, European bat lyssavirus loại 1 và 2, Bokeloh bat lyssavirus và Australian bat lyssavirus. Aravan lyssavirus, Khujand lyssavirus và Irkut lyssavirus cũng là thành viên của phylogroup 1. Phylogroup 2 bao gồm Lagos bat lyssavirus, Mokola lyssavirus và Shimoni bat lyssavirus. Lyssavirus West Caucasian bat lyssavirus, Ikoma lyssavirus và Lleida bat lyssavirus tạo thành phylogroup 3 độc lập. Virus dại (RABV), lyssavirus nguyên mẫu, là nguyên nhân gây ra phần lớn các ca bệnh dại ở người. Tuy nhiên, tất cả các loại lyssavirus đều có thể gây ra bệnh viêm não dẫn đến tử vong không thể phân biệt được ở cả người và các động vật có vú khác.